

УДК 342.9

Олександр Сливка,

канд. юрид. наук,

доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Ужгородського національного університету

ПОСТАУДИТ ЯК ФОРМА МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена висвітленню сутності та змісту такої форми митного контролю, як «постмитний контроль». Проаналізовано підходи різних учених щодо розуміння поняття «пост митний контроль». Автор наводить авторське поняття постмитного контролю та розкриває його зміст.

Ключові слова: постмитний контроль, митний аудит, податковий контроль, митний контроль.

Постановка проблеми. Постмитний контроль у розвинутих демократичних державах є однією з основних форм митного контролю, які застосовуються митними органами під час здійснення митного контролю. Україна перебуває на етапі впровадження дієвого інституту постмитного контролю. Саме тому дослідження даного питання має велике як практичне, так і наукове значення.

Стан дослідження. Проблеми постмитного контролю у своїх наукових працях порушували О. М. Вакульчик, О. О. Кнішек, О. О. Берзан, О. Е. Кудрявцева, В. В. Соловйова, О. А. Гончарук, П. В. Пашко та інші. Думки цих учених не тільки розвинули, але й суттєво оновили традиційні наукові уявлення в цій галузі. Тому, досліджуючи питання постмитного контролю, обов'язкову увагу потрібно звертати на висновки стосовно даного питання зазначених учених. Сьогодні в науковій літературі немає єдиного підходу до розуміння поняття постмитного контролю. Точаться дискусії стосовно того, хто повинен проводити цей вид контролю. Функціонування інституту постмитного контролю є однією з умов, поставлених Україною для вступу України в ЄС. Постмитний контроль є одним з елементів гармонізації та спрощення митних процедур. Саме це й вимагає від нас Європейська спільнота. Саме тому **метою** статті є вивчення поняття та особливостей постмитного контролю в Україні та розробка рекомендацій стосовно реформування митного законодавства в частині постмитного контролю.

Виклад основного матеріалу. Вивчення постмитного контролю в Україні з наукової точки зору має велике практичне значення та дасть поштовх для розвитку на законодавчому рівні цього питання. Для аналізу постмитного контролю нам потрібно проаналізувати поняття постмитного контролю, його сутність, зміст, систему та законодавчу базу.

Постмитний контроль у науковій літературі ототожнюють із такими поняттями, як митний аудит, митний пост-аудит.

На законодавчому рівні також немає чіткого поняття, сутності та змісту постмитного контролю.

Ця невизначеність та не конкретизованість як у науковій, так і в законодавчій сфері не може гарантувати забезпечення прав і свобод громадян.

Існує різноманітний понятійний апарат постмитного контролю. О. М. Вакульчик та О. О. Кнішек вважають, що постмитний контроль – це система заходів, методів та прийомів, які використовують посадові особи митних органів під час організації та проведення на основі методів аудиту контролю законності, повноти й достовірності відображення зовнішньоекономічних операцій у системі бухгалтерського обліку і звітності, правильності нарахування та своєчасності сплати митних податків і платежів підприємствами-суб'єктами ЗЕД до державного бюджету [1, с. 52].

У свою чергу О. О. Берзан визначає, що митний аудит – це комплекс взаємопов'язаних заходів, які здійснюються митними органами з метою проведення перевірок діяльності учасників ЗЕД після завершення митного оформлення [2, с. 74]. О. Е. Кудрявцева, В. В. Соловйова та І. В. Соловйовою у своїх наукових дослідженнях визначають митний аудит як форму митного контролю, яка є систематичним процесом збору та оцінки відомостей, що були заявлені під час митного оформлення товару, з метою визначення ступеня відповідності цих відомостей законодавству [3, с. 97]. Підтримуємо думку, що однозначно постмитний контроль є однією з форм митного контролю і повинен здійснюватися за принципами здійснення митного контролю.

О. А. Гончарук зазначає, що «митний пост-аудит – система обов'язкових контроль-

них дій (із застосуванням методів документального та фактичного контролю) з перевірки законності, доцільності, достовірності інформації, наданої суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, що перевіряється під час здійснення митного контролю, а також законності та правильності дій посадових осіб (представників) суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності» [4, с. 166].

І. В. Співак зазначає, що «митний пост-аудит – перевірка діяльності учасників зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюється після завершення митного оформлення» [5, с. 148]. Відповідно до визначення Л. М. Івашової, Т. С. Єдинак та В. Ю. Єдинак, «митний пост-аудит є різновидом зовнішнього загальнодержавного контролю, що здійснюється спеціальними органами державної влади – митними органами – після завершення процедури митного контролю та митного оформлення випущених в обіг товарів» [6, с. 16]. Оскільки постмитний контроль є однією з форм митного контролю, то не можна трактувати його як вид загальнодержавного контролю, який здійснюється після завершення процедури митного контролю.

Підтримуємо думку Є. П. Луньової про те, що митний аудит є невід'ємною частиною системи митного контролю (адміністрування), що являє собою комплекс взаємопов'язаних заходів, що здійснюються митними органами з метою проведення перевірок діяльності учасників зовнішньоекономічної діяльності після завершення митного оформлення [7].

Немає єдиного підходу щодо розуміння постмитного контролю. Зустрічаємо низку схожих понять. Оскільки постмитний контроль є однією з форм митного контролю, тому вважаємо, що доцільніше було б вживати саме цей термін. Навіть у МК ЄС передбачено саме термін «постмитний контроль», який здійснюється на основі методів аудиту. Тобто одним з основних елементів, за допомогою якого він проводиться, є саме аудит. Неоднозначність у понятійному апараті полягає і в тому, що даний термін не передбачений на законодавчому рівні, не дає право говорити про наявність дієвого механізму забезпечення прав осіб під час його здійснення.

Унаслідок створення Державної фіскальної служби проведення постмитного контролю було покладено на Департамент податкового та митного аудиту, який зараз називається Департамент аудиту. У свою чергу, це призвело до поглинання податковою такої форми митного контролю, як постмитний контроль. Точаться багато дискусій стосовно того, хто повинен здійснювати дану форму митного контролю.

Н. Б. Гусак визначає предметом податкового аудиту документи бухгалтерського обліку та звітності, декларації та розрахунки зі сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), інші документи фінансово-господарської діяльності, активи суб'єкта господарювання та його технологічні процеси тощо. До об'єкта податкового аудиту він відносить платників податків, зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів всіх рівнів та державних цільових фондів. Суб'єктом він вважає посадових осіб контролюючих органів, уповноважених на проведення податкового аудиту. А метою проведення податкового аудиту в загальному контексті визначає підтвердження того, що податкова звітність, надана до контролюючих органів, точно відображає усі аспекти господарської діяльності, а сама діяльність відповідає вимогам чинного законодавства [8, с. 37-38].

Предметом постмитного контролю є документи і відомості, які стосуються товарів або комерційних операцій, проведених до або після випуску товарів, у яких дані товари брали участь. Суб'єктом є особи відповідних контролюючих органів, яким надано право здійснювати митний контроль, у тому числі постмитний контроль. Об'єктом є суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Мету проведення митного аудиту можна визначити як перевірку правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних під час перевірки будь-яких документів і відомостей, які стосуються даних товарів або комерційних операцій, проведених до або після випуску товарів, у яких дані товари брали участь, з метою недопущення порушень митного законодавства.

Порівнявши податковий аудит з митним, ми можемо побачити, що це зовсім різні поняття. Саме тому про отождоження цих двох понять не може бути й мови.

Однозначно постмитний контроль є однією з форм митного контролю. А це, у свою чергу, означає, що здійснювати його вправі виключно митниця. Протягом останнього періоду ми бачимо поступ у напрямі ефективного функціонування інституту постмитного контролю на теренах України. Вважаємо, що для ефективного функціонування даного інституту потрібно:

- створити відповідний орган постмитного контролю при митницях;
- провести кваліфікований підбір кадрів;
- проводити систематичні тренінги з набуття необхідних навичок посадових осіб, на яких покладено обов'язок здійснювати постмитний контроль;
- законодавчо визначити поняття постмитного контролю в МК України;

– забезпечити необхідну взаємодію митних органів з іншими органами державної влади для ефективного та об'єктивного проведення постмитного контролю.

Висновки.

Проаналізувавши думки вчених, можна дійти висновків, що постмитний контроль здійснюється:

- на основі методів аудиту;
- з метою проведення перевірок діяльності учасників ЗЕД після завершення митного оформлення;
- є процесом збору та оцінки відомостей, що були заявлені під час митного оформлення товару;
- для перевірки законності, доцільності, достовірності інформації, наданої суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, шляхом перевірки фінансових документів, декларацій та інших документів суб'єкта ЗЕД, що надаються до митного органу під час переміщення товарів та транспортних засобів;
- після випуску товарів.

Проаналізувавши визначення вчених, можна навести більш чітке та конкретизоване поняття постмитного контролю. Постмитний контроль є однією з форм митного контролю, яка здійснюється митними органами з координацією з іншими органами виконавчої влади на основі методів аудиту з метою перевірки правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних шляхом перевірки будь-яких документів і відомостей, які стосуються даних товарів або комерційних операцій,

проведених до або після випуску товарів, у яких дані товари брали участь, з метою недопущення порушень митного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Вакульчик О. М., Кнішек О. О. Концептуальні засади діяльності митних органів з постмитних перевірок суб'єктів ЗЕД. Вісник академії митної служби України. 2009. № 2. С. 46–54.
2. Берзан А. А. Развитие методических основ постаможенного контроля : дис. ... канд. эконом. наук : 08.00.05. М., 2007. 151 с.
3. Кудрявцев О. Е., Соловьев В. В., Соловьева И. В. Выбор объектов таможенного аудита с использованием системы анализа и управления рисками : пособие. Ростов-н/Д : РИОРостовского филиала РТА, 2005. 105 с.
4. Гончарук О.А. Формування та розвиток системи пост митного контролю в Україні. Форум права. 2011. № 3. С. 163–167.
5. Свівак І.В. Технології митного контролю доцільно удосконалити. Вісник Нац. тех. ун. України «Київський політехнічний інститут». 2010. № 2 (6). С. 146–150.
6. Івашова Л.М., Єдинак Т.С., Єдинак Ю.В. Основи митного постаудиту : навч. посібник. Дніпропетровськ: АМСУ, 2011. 200 с.
7. Луцьова, Є. П. Методичні та організаційні основи митного аудиту експортно-імпорتنних операцій учасників зовнішньоекономічної діяльності: монографія / за заг. ред. д. е. н., професора Л. А. Поповой. М.: РІО РОТА, 2003. С. 7.
8. Гусак Н.Б., Гусак Ю.Д. Контроль податкових органів за діяльністю підприємств : навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 320 с.

Стаття посвячена освещению сущности и содержания такой формы таможенного контроля, как «посттаможенный контроль». Проанализированы подходы различных ученых к пониманию понятия «посттаможенный контроль». Автор приводит авторское определение понятия «посттаможенный контроль» и раскрывает его содержание.

Ключевые слова: посттаможенный контроль, таможенный аудит, налоговый контроль, таможенный контроль.

The article is devoted to highlighting the nature and content of such forms of customs control as "customs post". The approaches of different scholars in understanding the concept of "customs post". The author gives copyright term "customs post" and reveals its contents.

Key words: post customs control, customs audit, tax control, customs control.